

Asia C-340/20**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

24.7.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Cour de cassation (Ranska)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

10.7.2020

Valittaja:

Bank Sepah

Vastapuolet:

Overseas Financial Limited

Oaktree Finance Limited

I. Pääasian kohde ja tiedot

- 1 Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston 23.12.2006 antaman päätöslauselman 1737 (2006) mukaisesti 27.2.2007 hyväksytyssä neuvoston yhteisessä kannassa 2007/140/YUTP on määrätty tietyistä Irania koskevista rajoittavista toimenpiteistä, kuten sellaisten henkilöiden ja yhteisöjen varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttämisestä, joka ovat mukana Iranin harjoittamassa uraanin rikastamisessa ja jälleenkäsittelyssä tai raskasveteen liittyvässä toiminnassa taikka Iranin harjoittamassa ydinasejärjestelmien kehittämistoiminnassa taikka osallistuvat siihen suoraan tai tukevat sitä. Nämä toimenpiteet on pantu täytäntöön unionissa 19.4.2007 annetulla neuvoston asetuksella N:o 423/2007. [alkup. s. 4]
- 2 Turvallisuusneuvosto totesi 24.3.2007 antamassaan päätöslauselmassa 1747 (2007), että Bank Sepah -niminen yhteisö kuului ”yhteisöihin, jotka osallistuvat

Iranin ydinohjelmaan tai ballististen ohjusten ohjelmaan” ja joihin piti soveltaa omaisuuden jäädyttämistä koskevaa toimenpidettä. Tämä päätöslauselma saatettiin osaksi unionin oikeutta neuvoston asetuksen N:o 423/2007 muuttamisesta annetulla komission asetuksella N:o 441/2007, joka tuli voimaan 21.4.2007.

- 3 Cour d’appel de Paris määräsi 26.4.2007 antamallaan lainvoimaisella tuomiolla Bank Sepahin maksamaan Overseas Financial Limited -nimiselle yhtiölle (jäljempänä Overseas Financial) 2 500 000 USD:tä vastaavan summan euroina ja Oaktree Finance Limited -nimiselle yhtiölle (jäljempänä Overseas Finance) 1 500 000 USD:tä vastaavan summan euroina tämän tuomion antamispäivästä kertyvine laillisine korkoineen.
- 4 Turvallisuusneuvosto poisti 17.1.2016 Bank Sepahin niiden henkilöiden ja yhteisöjen luettelosta, jotka ovat Irania vastaan toteutettavien rajoittavien toimenpiteiden kohteena. Tämä päätös saatettiin osaksi unionin oikeutta 22.1.2016 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella N:o 2016/74, joka tuli voimaan 23.1.2016.
- 5 Overseas Financial ja Oaktree Finance toimittivat 17.5.2016 maksuvaatimuksensa Bank Sepahin omaisuuden realisoimiseksi pakkohuutokaupalla.
- 6 Ne kohdistivat 5.7.2016 takavarikon Bank Sepahin saamisiin, osakkaiden osuuksiin ja arvopapereihin, jotka olivat Société généralen hallussa.
- 7 Bank Sepah haastoi 13.6.2016 Overseas Financialin ja 15.7.2016 Oaktree Financen täytäntöönpanosta vastanneeseen tuomioistuimeen riitauttaakseen nämä pakkotäytäntöönpanotoimenpiteet.
- 8 Täytäntöönpanosta vastanneen tuomioistuimen päätöksestä tehtiin valitus, jonka Cour d’appel de Paris ratkaisi 8.3.2018 antamallaan tuomiolla.
- 9 Yhtäältä Bank Sepah sekä toisaalta Overseas Financial ja Oaktree Finance tekivät kassaatiovalitukset tästä tuomiosta. Nämä valitukset, jotka on yksilöity numeroilla B 18-18542 ja G 18-21.814, on yhdistetty, koska ne liittyvät toisiinsa.

II. Riidanalaiset oikeussäännöt

Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 423/2007

- 10 Asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan h ja j alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavia määritelmiä käytetään ainoastaan tämän asetuksen soveltamistarkoituksessa:

--

h) 'varojen jäädyttämisen' tarkoitetaan toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai myyminen, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, mukaan luettuna omaisuudenhoito;

--

j) 'taloudellisten resurssien jäädyttämisen' tarkoitetaan toimia, joilla estetään taloudellisten resurssien käyttö varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen muun muassa niitä myymällä, vuokraamalla tai kiinnittämällä; --"

11 Tämän asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäädyytetään kaikki liitteessä IV luetelluille henkilöille, yhteisöille ja elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit. Liitteessä IV luetellaan henkilöt, yhteisöt ja elimet, jotka Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto tai pakotekomitea on nimennyt Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1737 (2006) 12 kohdan -- mukaisesti."

Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EY) N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 961/2010

12 Asetuksen N:o 961/2010 1 artiklan h ja i alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

--

h) 'taloudellisten resurssien jäädyttämisen' tarkoitetaan toimia, joilla estetään taloudellisten resurssien käyttö varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen millä hyvänsä tavalla muun muassa niitä myymällä, vuokraamalla tai kiinnittämällä;

i) 'varojen jäädyttämisen' tarkoitetaan toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, mukaan luettuna omaisuudenhoito; --"

13 Tämän asetuksen 16 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Jäädyytetään kaikki liitteessä VII luetelluille henkilöille, yhteisöille ja elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit. Liitteessä VII luetellaan henkilöt, yhteisöt ja elimet, jotka Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto tai pakotekomitea on nimennyt Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1737 (2006) 12 kohdan, päätöslauselman 1803 (2008) 7 kohdan tai päätöslauselman 1929 (2010) 11, 12 tai 19 kohdan mukaisesti. – –”

Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 267/2012

14 Asetuksen N:o 267/2012 1 artiklan j ja k alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

--

j) ’taloudellisten resurssien jäädyttämisellä’ tarkoitetaan toimia, joilla estetään taloudellisten resurssien käyttö varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen millä hyvänsä tavalla muun muassa niitä myymällä, vuokraamalla tai kiinnittämällä;

k) ’varojen jäädyttämisellä’ tarkoitetaan toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta taikka johtaisi muuhun sellaiseen muutokseen, joka mahdollistaisi varojen käytön, omaisuudenhoito mukaan lukien; – –”

15 Tämän asetuksen 23 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Jäädyytetään kaikki liitteessä VIII luetelluille henkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit. Liitteessä VIII luetellaan henkilöt, yhteisöt ja elimet, jotka Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto tai pakotekomitea on nimennyt Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1737 (2006) 12 kohdan, päätöslauselman 1803 (2008) 7 kohdan tai päätöslauselman 1929 (2010) 11, 12 tai 19 kohdan mukaisesti. – –”

III. Perusteet, joihin Bank Sepha on vedonnut valituksensa nro B 18-18542 tueksi

16 Valituksenalaisella tuomiolla on muun muassa hylätty Bank Sepahin vaatimukset, jotka koskivat yhtäältä korkojen kertymisen keskeyttämistä force majeure -tilanteen vuoksi ja toisaalta vapautusta raha- ja rahoitusjärjestelmästä annetun lain

(code monétaire et financier) L. 313-3 §:ssä säädetyn laillisen korkokannan korottamisesta siinä tapauksessa, että tuomioistuimen päätöksellä määrätään rahamääräinen seuraamus.

- 17 Bank Sepha esittää valituksensa tueksi ensimmäisen perusteen, joka koskee sitä, että sen omaisuuden jäädyttäminen muodosti Ranskan lainsäädännön perusteella force majeure -tilanteen, joka esti sitä täyttämästä maksuvelvoitettaan, ja johti siihen, että Overseas Financial ja Oaktree Finance eivät voineet saada siltä mitään maksua.
- 18 Bank Sepha esittää toissijaisesti myös toisen perusteen, joka koskee raha- ja rahoitusjärjestelmästä annetun lain L. 313-3 §:n rikkomista.

IV. Overseas Financialin ja Oaktree Financen valituksensa nro G 18-21.814 tueksi esittämä ainoa peruste

- 19 Valituksenalaisessa tuomiossa on todettu muun muassa, että korot, joita Overseas Financial ja Oaktree Finance ovat vaatineet ajanjaksoa 17.5.2011 edeltäneeltä ajanjaksolta, olivat vanhentuneet, koska ne eivät voineet vedota mihinkään vanhentumisen keskeytymisperusteeseen eivätkä ne olleet itse toteuttaneet mitään vanhentumisen keskeyttävää toimea, vaikka niillä olisi ollut siihen mahdollisuus, koska ”mikään ei estänyt niitä – – aloittamasta täytäntöönpanotoimenpiteitä tai edes turvaamistoimia, jotka olisivat kohdistuneet omaisuuteen tai saatavaan, joka ei ollut luovutettavissa, koska tämä luovutettavuuden puuttuminen olisi silloin vain lykännyt mahdollisen takavarikon oikeuksia luovia vaikutuksia”.
- 20 Overseas Financial ja Oaktree Finance esittävät vaatimustensa tueksi yhden perusteen, joka koskee muun muassa asetuksen N:o 423/2007 1 ja 7 artiklan, joiden sisältö on otettu asetuksen N:o 961/2010 1 ja 17 artiklaan, rikkomiseen.
- 21 Overseas Financial ja Oaktree Finance vetoavat siihen, että vanhentumisaika ei kulu sellaista vastaan, joka ei kykene toimimaan lakiin perustuvan esteen vuoksi, ja että laki, jossa säädetään varojen jäädyttämisestä, estää tällaisen toimenpiteen kohteena olevan henkilön velkojaa aloittamasta mitään täytäntöönpanotoimenpidettä, joka kohdistuisi jäädytettyihin varoihin, edes turvaamistoimena. Niiden mukaan kaikki turvaamistoimet merkitsisivät varojen muuntamista, josta seuraisi niiden käyttötarkoituksen muutos. Tämän laista johtuvan esteen osoittaa lisäksi valtiovarainministeriön kieltäytyminen antamasta niille Bank Sephille kuuluvien varojen vapauttamiseen lupaa, jota edellytetään asetuksen N:o 423/2007 8 artiklassa ja sittemmin asetuksen N:o 961/2010 17 artiklassa.

V. Cour de cassationin arviointi asiasta

Bank Sepahin valituksensa nro B 18-18.542 tueksi esittämä ensimmäinen peruste, joka koskee force majeure -tilannetta

- 22 Cour de cassation muistuttaa, että henkilön tai yhteisön omaisuuden jäädyttäminen tämän harjoittaman toiminnan vuoksi ei ole force majeure -tilanne sen kannalta, johon jäädyttäminen kohdistetaan, koska kyseessä ei ole sen toimintaan kuulumaton seikka.
- 23 Cour de cassation toteaa, että se, että Bank Sepah ei ole kyennyt täyttämään maksuvelvollisuuttaan, mihin se vetoaa, ei perustu sen toimintaan kuulumattomaan seikkaan, ja hylkää näin ollen sen esittämän ensimmäisen valitusperusteen.

Overseas Financialin ja Oaktree Financen valituksensa nro G 18-21.814 tueksi esittämä ainoa peruste*

- 24 Cour de cassation katsoo riidan lopputuloksen riippuvan siitä, olisivatko Overseas Financial ja Oaktree Finance kyenneet keskeyttämään vanhentumisajan kulumisen panemalla täytäntöön turvaamistoimenpiteen tai ryhtymään pakkotäytäntöönpanoon, joka olisi kohdistunut Bank Sepahin jäädytettyyn omaisuuteen.
- 25 Cour de cassation korostaa yhtäältä, että asetuksiin N:o 423/2007, N:o 961/2010 ja N:o 267/2012 ei sisälly säännöstä, jolla nimenomaisesti kielletäisiin velkojaa panemasta turvaamistoimea täytäntöön tai ryhtymästä pakkotäytäntöönpanoon velallisensa jäädytettyjen varojen osalta.
- 26 Toisaalta varojen jäädyttäminen määritellään niissä siten, että sillä tarkoitetaan ”toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, mukaan luettuna omaisuudenhoito”, ja taloudellisten resurssien jäädyttämisellä ”toimia, joilla estetään taloudellisten resurssien käyttö varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen millä hyvänsä tavalla muun muassa niitä myymällä, vuokraamalla tai kiinnittämällä”.
- 27 Näiden määritelmien perusteella Cour de cassation arvioi, että jäädytettyjen varojen osalta näyttää olevan kiellettyä ainoastaan ”sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, mukaan luettuna omaisuudenhoito” ja taloudellisten resurssien jäädyttämisen osalta ”taloudellisten resurssien käyttö varojen, tavaroiden tai

palvelujen hankkimiseen millä hyvänsä tavalla muun muassa niitä myymällä, vuokraamalla tai kiinnittämällä”.

- 28 Cour de cassation arvioi, että ei siis voida sulkea pois sitä, että jäädytettyyn omaisuuteen kohdistetaan toimenpiteitä, jotka eivät kuulu minkään edellä mainitun kiellon piiriin.
- 29 Cour de cassation katsoo myös, että toimenpiteitä, joiden vaikutuksesta tavaroita poistuu velallisen omaisuudesta (oikeuksia luova vaikutus), voidaan todennäköisesti toteuttaa jäädytettyyn omaisuuteen vain toimivaltaisen kansallisen veroviranomaisen etukäteen antamalla luvalla ja ainoastaan asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklassa, asetuksen N:o 961/2010 17–19 artiklassa ja asetuksen N:o 267/2012 24–28 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.
- 30 Tulee siis esiin kysymys siitä, voidaanko toimenpiteitä, joilla ei ole tällaista oikeuksia luovaa vaikutusta, toteuttaa jäädytetyn omaisuuden osalta ilman etukäteen annettua lupaa. Näitä toimenpiteitä ovat tuomioistuimen määräämät vakuudet ja hukkaamiskiellot, jotka ovat turvaamistoimenpiteitä.
- 31 Tuomioistuimen määräämällä vakuudella ei ole oikeuksia luovaa vaikutusta, kohdistetaanpa se kiinteistöön (kiinnitys), liikeomaisuuteen tai yhtiöosuuksiin ja arvopapereihin (panttaus). Sen ainoana vaikutuksena on, että jos luovutetaan omaisuutta ja oikeuksia, joihin se on perustettu, vakuuden perustavan osapuolen saatava on suoritettava etusijalla luovutushinnasta.
- 32 Hukkaamiskielto voi koskea esimerkiksi rahamääräisiä saatavia tai osakkaiden osuuksia ja arvopapereita, eikä sillä ole oikeuksia luovaa vaikutusta. Hukkaamiskiellon kohteena oleva omaisuus, saatavat ja oikeudet säilyvät velallisen omaisuutena.
- 33 Siviilioikeudellisia täytäntöönpanomenettelyjä koskevan lain (code des procédures civiles d'exécution) L.523-1 §:n mukaan saatavien hukkaamiskiellolla on siviililain (code civil) 2350 §:ssä tarkoitetun konsignaation vaikutukset; viimeksi mainitun säännöksen nojalla ”rahasummien, tavarain tai arvopapereiden tallettaminen tai konsignaatio, josta määrätään tuomioistuimessa vakuutena tai hukkaamiskiellon perusteella, sisältää 2333 §:ssä tarkoitetun erityisen kohdentamisen ja etusijaoikeuden”. Saman lain 2333 §:ssä täsmennetään, että ”panttioikeus on sopimus, jolla pantin asettaja antaa velkojalle oikeuden saada maksu ennen muita velkojia tietystä olemassa olevasta tai tulevasta irtaimesta omaisuudesta tai fyysisen irtaimen omaisuuden kokonaisuudesta”.
- 34 Cour de cassation pohtii, muuttavatko tällaiset toimenpiteet oikeuksia luovan vaikutuksen puuttumisesta huolimatta kohteenaan olevien varojen ”käyttötarkoitusta” varojen jäädyttämisen määritelmässä tälle käsitteelle annetulla tavalla.
- 35 Se näet katsoo, että on mahdollista tulkita asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan h alakohtaa, asetuksen N:o 961/2010 1 artiklan i alakohtaa ja asetuksen N:o

267/2012 1 artiklan k alakohtaa siten, että etusijainen oikeus maksun saamiseen osakkaiden osuuksien tai arvopapereiden luovutushinnasta, samoin kuin saatavien erityinen kohdistaminen ja niitä koskeva etusijaoikeus, muuttavat näiden varojen käyttötarkoitusta.

- 36 Se pohtii yleisemmin, mahdollistavatko tuomioistuimen määräämät vakuudet ja hukkaamiskiellot oikeuksia luovan vaikutuksen puuttumisesta huolimatta kohteenaan olevien varojen ”käytön” varojen jäädyttämistä koskevassa määritelmässä tarkoitettulla tavalla ja taloudellisten resurssien ”käytön” varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen millä hyvänsä tavalla” taloudellisten resurssien jäädyttämistä koskevassa määritelmässä tarkoitettulla tavalla.
- 37 Näillä toimenpiteillä varmistetaan sille, joka panee ne täytäntöön, etusija maksun saamisessa hukkaamiskiellon kohteena olevista tavaroista, oikeuksista ja saatavista sen jälkeen kun varat on vapautettu. Niitä voitaisiin siten pitää toimenpiteinä, jotka kannustavat taloudellista toimijaa tekemään sopimuksen sellaisen henkilön tai yhteisön kanssa, jonka omaisuus on jäädytetty, mikä vastaisi sitä, että viimeksi mainittu käyttää varoina pidettävän omaisuutensa taloudellista arvoa tai hankkii taloudellisina resursseina pidettävän omaisuutensa taloudellisen arvon ansiosta varoja, tavaroita tai palveluja.
- 38 Cour de cassation korostaa, että tällainen riski vaikuttaa tässä tapauksessa olemattomalta, koska Overseas Financial ja Oaktree Finance yrittävät periä saatavan, joka on syntynyt tuomioistuimen päätöksellä sen jälkeen kun Bank Sepahin omaisuus oli jäädytetty ja jonka peruste ei liity Iranin ydinohjelmaan ja ballististen ohjusten ohjelmaan ja lisäksi edeltää tämän jäädyttämisen käyttöönottoa.
- 39 Tulee siis esiin kysymys siitä, onko mahdollisuutta panna täytäntöön ilman etukäteen annettua lupaa toimenpide, joka kohdistuu jäädytettyyn omaisuuteen, arvioitava toimenpideryhmittäin, ilman että otetaan huomioon tähän tapaukseen liittyviä erityispiirteitä, vai voidaanko nämä erityispiirteet päinvastoin ottaa huomioon.
- 40 Cour de cassation katsoo, että näihin kysymyksiin annettava vastaus ei ole ilmeinen, koska unionin asetuksiin ei sisälly nimenomaista säännöstä eikä unionin yleisellä tuomioistuimella tai unionin tuomioistuimella ole ollut tilaisuutta antaa niistä ratkaisua.
- 41 Se päättää näin ollen lykätä asian nro B 18-18.542 toisen valitusperusteen ja asian nro G 18-21.814 ainoan valitusperusteen käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntöä SEUT 267 artiklan nojalla.

VI. Ennakkoratkaisukysymykset

- 42 Cour de cassation esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan h ja j alakohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, asetuksen N:o 961/2010 1 artiklan i ja h alakohtaa ja 16 artiklan 1 kohtaa sekä asetuksen N:o 267/2012 1 artiklan k ja j alakohtaa ja 23 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että jäädytettyyn omaisuuteen kohdistetaan ilman toimivaltaisen kansallisen viranomaisen etukäteen antamaa lupaa toimenpide, jolla ei ole oikeuksia luovia vaikutuksia, kuten tuomioistuimen määräämä vakuus tai hukkaamiskielto, joista säädetään siviilioikeudellisia täytäntöönpanomenettelyjä koskevassa Ranskan laissa?
- 2) Onko sillä, että henkilöltä tai yhteisöltä, jonka omaisuus on jäädytetty, perittävän saatavan peruste ei liity Iranin ydinohjelmaan ja ballististen ohjusten ohjelmaan ja saatava on syntynyt ennen Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston 23.12.2006 antamaa julkilausumaa 1737 (2006), merkitystä ensimmäiseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta?”

TYÖASIAKIRJA